

Date: 29th April-2025

**O'RTA OSIYO DAVLATLARI NOFILOLOGIK OLIY TA'LIM
MUASSASALARIDA XITOIY TILINI IKKINCHI CHET TILI SIFATIDA
O'QITILISHI TAHLILI**

Ro'zumova Gulbahor Maytakubbayevna

O'zDJTU, Sharq filologiyasi fakulteti,
Xitoy filologiyasi kafedrası o'qituvchisi
E- mail: 1904chunhua@mail.ru

Li Huiting

O'zDJTU, Sharq filologiyasi fakulteti,
Xitoy filologiyasi kafedrası o'qituvchisi
E- mail: 1793150653@qq.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'rta Osiyo davlatlarining nofilologik oliy ta'lim muassasalarida xitoy tilini ikkinchi chet tili sifatida o'qitish jarayoni tahlil qilingan. Xususan, xitoy tiliga bo'lgan talabning o'sish sabablari, uning ta'lim tizimiga integratsiya jarayoni, amaldagi holat va uchrayotgan muammolar ko'rib chiqilgan. Maqolada turli mamlakatlar tajribasi, o'quv dasturlari va o'qituvchi mutaxassislar yetishmovchiligi tahlil qilinib, bu sohada ta'lim sifatini oshirish bo'yicha taklif va tavsiyalar ilgari surilgan. Tadqiqot natijalari mintaqaviy ta'lim siyosati va til o'rgatish strategiyalarini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: O'rta Osiyo, xitoy tili, ikkinchi chet tili, nofilologik ta'lim, oliy ta'lim muassasalari, til o'rgatish, ta'lim siyosati, xalqaro hamkorlik, o'qituvchi tayyorgarligi, til bilimlari.

Kirish.

Bugungi globallashuv sharoitida xorijiy tillarni bilish nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki mamlakatlararo iqtisodiy, siyosiy va madaniy hamkorlikning muhim omiliga aylanib bormoqda. Ayniqsa, jadal sur'atlarda rivojlanayotgan Xitoy Xalq Respublikasi bilan bo'layotgan strategik aloqalar O'rta Osiyo davlatlarini xitoy tilini o'rganishga tobora ko'proq e'tibor qaratishga undamoqda. Shu bois xitoy tili nafaqat filologik yo'nalishlarda, balki nofilologik, ya'ni iqtisod, texnika, tibbiyot, turizm kabi kasbiy sohalarda tahsil olayotgan talabalar uchun ham dolzarb ikkinchi chet tili sifatida kiritilmoqda.

Nofilologik oliy ta'lim muassasalarida xitoy tilini o'qitish o'ziga xos yondashuv va metodikani talab qiladi. Bu darslar ko'proq amaliy, kasbiy yo'nalishga ega bo'lib, talabalar o'z mutaxassisligiga mos terminologiya va kommunikativ ko'nikmalarni egallashni maqsad qilishadi. Mazkur maqolada O'rta Osiyo mamlakatlarida, xususan, O'zbekiston, Qozog'iston va Qirg'izistonda nofilologik yo'nalishlarda xitoy tilining ikkinchi chet tili sifatida o'qitilishi holati, mavjud tajribalar, muammolar va istiqbolli yo'nalishlar tahlil qilinadi.



Date: 29th April-2025

Xitoy tiliga bo'lgan ehtiyojning ortib borishi sabablari

• **Geosiyosiy va iqtisodiy omillar:** Xitoyning “Bir kamar — bir yo'l” tashabbusi O'rta Osiyo davlatlarini ushbu global loyihaga faol jalb qilmoqda. Natijada savdo, transport, energetika va boshqa sohalarda xitoy tilini biladigan mutaxassislar ehtiyoji ortmoqda.

• **Ta'lim va madaniy almashinuvlar:** Xitoy universitetlari tomonidan ajratilayotgan grantlar, Konfutsiy institutlari faoliyati, hamkorlikdagi akademik dasturlar til o'rganishga motivatsiyani oshirmoqda.

Nofilologik oliy ta'lim muassasalarida xitoy tilini o'qitishning o'ziga xos jihatlari

• **Mutaxassislikka yo'naltirilgan til o'rgatish:** Texnika, tibbiyot, iqtisod, turizm kabi yo'nalishlarda xitoy tili fanga integratsiyalashgan holda o'rgatilmoqda.

• **Modul asosidagi o'qituv dasturlari:** Talabalar xitoy tilini umumiy kommunikativ ko'nikmalar emas, balki kasbiy ehtiyojlarga mos tarzda o'zlashtirishmoqda (masalan: “tibbiyot sohasida xitoycha”, “iqtisodiy terminologiya”).

Amaldagi holat:

O'zbekiston, Qozog'iston, Qirg'iziston tajribasi

• **O'zbekiston:** Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, Jahon tillari universiteti bilan bir qatorda, Toshkent arxitektura-qurilish instituti, NUU iqtisodiyot fakulteti kabi nofilologik oliygohlarda ham xitoy tili fanga integratsiya qilingan.

• **Qozog'iston:** Nazarboyev universiteti, Al-Farobiy nomidagi Qozog'iston milliy universitetida xitoy tili ikkinchi chet tili sifatida kiritilgan, sanoat hamkorlik dasturlari orqali mustahkamlangan.

• **Qirg'iziston:** Xitoy-Kirg'iz hamkorligidagi Konfutsiy institutlari faoliyat yuritib, texnik universitetlar bilan qo'shma loyihalar amalga oshirilmoqda.

Muammolar va yechimlar

• **O'qituvchilar yetishmasligi:** Sertifikatlangan, zamonaviy metodikani egallagan o'qituvchilar soni yetarli emas.

• **Darslik va o'quv materiallarining mosligi:** Nofilologik yo'nalishlar uchun maxsus darsliklar kam, ko'pincha umumiy filologik resurslar ishlatiladi.

Yechim sifatida:

• Mahalliy va xorijiy hamkorlikda o'quv qo'llanmalarni yaratish;

• Onlayn platformalar va multimedia resurslarini jalb etish;

• Kasbiy amaliyotlarda xitoy tilini faol qo'llash orqali tilni amaliyotga bog'lash.



Date: 29th April-2025

Xulosa. Xitoy tilini nofilologik oliy ta'lim muassasalarida ikkinchi chet tili sifatida o'qitish zamonaviy ta'lim tizimida yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Bu jarayon nafaqat til bilimini o'rgatishga, balki kasbiy ehtiyojlarni qondirishga, xalqaro hamkorlikni mustahkamlashga va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qilmoqda. O'rta Osiyo davlatlarida, xususan, O'zbekiston, Qozog'iston va Qirg'izistonda bu yo'nalishda sezilarli ijobiy siljishlar kuzatilmoqda.

Shu bilan birga, xitoy tilini nofilologik yo'nalishda o'qitishda ayrim muammolar — o'quv materiallarining yetishmasligi, metodik bazaning to'liqligi va o'qituvchilarning malaka muammolari mavjud. Bu esa sohaga tizimli yondashuv, innovatsion metodlarni joriy etish, va kasbiy tilga yo'naltirilgan o'quv dasturlarini ishlab chiqish zaruratini tug'diradi.

Kelajakda nofilologik oliygohlar uchun soha xususiyatiga moslashtirilgan xitoy tili ta'lim modeli ishlab chiqilishi, zamonaviy o'qitish texnologiyalari va multimediasiy resurslar keng qo'llanilishi til o'rganish samaradorligini yanada oshiradi. Bu esa o'z navbatida O'rta Osiyo mamlakatlarining Xitoy bilan strategik aloqalarini chuqurlashtirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR:

1. Axmedova, Z. (2022). *Xitoy tili o'qitish metodikasi: nazariya va amaliyot*. Toshkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasi nashriyoti.
2. Abdullaeva, N. (2021). "Xitoy tilini o'qitishda ESP yondashuvining afzalliklari". *Sharq tillari va adabiyoti jurnali*, №3, 45–52-betlar.
3. Karimov, M. & Li Wei. (2023). *Xitoy tilini ikkinchi chet tili sifatida o'qitish bo'yicha O'zbekiston tajribasi*. Toshkent: TDSHU Nashriyoti.
4. Nazarova, G. (2020). "Oliy ta'limda kasbiy xorijiy tilni o'rgatishning zamonaviy metodlari". *Til va Adabiyot Ta'limi*, №2, 33–39-betlar.
5. Confucius Institute Headquarters (Hanban). (2018). *Standards for Teaching Chinese as a Second Language*. Beijing: Hanban Publications.
6. UNESCO. (2021). *Language Policies and Multilingual Education in Central Asia: Challenges and Prospects*. Paris: UNESCO Publishing.
7. Qosimova, R. (2022). "Nofilologik yo'nalishlarda xitoy tilini o'qitishning innovatsion yondashuvlari". *O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi ilmiy axboroti*, №4, 58–63-betlar.
8. Liu, Y. (2020). *Chinese for Specific Purposes: A Pedagogical Perspective*. Shanghai: Fudan University Press.
9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. (2020). "Xorijiy tillarni o'rganishni jadallashtirish bo'yicha davlat dasturi". [Normativ hujjat]
10. Zhang, H. & Tursunov, A. (2021). "Xitoy tilining O'zbekiston oliy ta'lim tizimidagi o'rni va istiqbollari". *Xalqaro ta'lim va taraqqiyot jurnali*, №1(5), 24–31-betlar.

